

POSTANOWIENIE

27 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 27 września 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J.P. i I.P.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie, zapłatę ewentualnie zapłatę, ewentualnie o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 21 kwietnia 2022 r., I ACa 561/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz powodów J.P. i I.P. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwana Bank spółka akcyjna w W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 21 kwietnia 2022 r., w sprawie z powództwa J.P. i I.P. o ustalenie i zapłatę, zaskarżając ten wyrok w części, wnosząc o jego uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), których istota sprowadza się do odpowiedzi pytanie: czy umowa kredytu denominowanego w walucie obcej, w której wysokość świadczeń stron (kwota kredytu i wysokość rat) została wyrażona nominalnie w walucie obcej, natomiast jego wypłata i spłata następowała w innej walucie, po stwierdzeniu niedozwolonego charakteru postanowień odsyłających do kursu kupna i sprzedaży z tabel kursowych banku, zawiera wszystkie elementy przedmiotowo istotne (essentialia negotii) w rozumieniu art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r., a w konsekwencji o skutki stwierdzonej abuzywności. Sformułowano w szczególności zagadnienie prawne dotyczące możliwości uznania umowy za nieważną wobec stwierdzonej abuzywności oraz zagadnienie prawne dotyczące sposobu realizacji obowiązku informacyjnego przez sąd w stosunku do konsumenta w zakresie skutków stwierdzonej abuzywności, w tym pouczenia o roszczeniu za korzystanie z cudzego kapitału.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wniesli o oddalenie skargi i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Istotnym zagadnieniem prawnym jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Przedstawione zagadnienia prawne nie mają charakteru „nowości”. Zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie sądowym.

Konstrukcja kredytu denominowanego, odnoszącego wartość świadczenia do waluty obcej nie jest sprzeczna z art. 69 pr. bank czy zasadą swobody umów. Umowa kredytu indeksowanego (*in casu* przewidującego spread walutowy) mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 ustawy Prawo bankowe – uchwała SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, wyrok SN z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, postanowienie SN z 24 października 2022 r., I CSK 2852/22). Natomiast istotne jest, jak umowa przewiduje mechanizm denominacji i czy mechanizm odniesienia wartości świadczenia pieniężnego do obcej waluty jest obiektywny, oparty na jasnych kryteriach przewidywalnych dla stron. Sprzeczne z naturą stosunku prawnego (art. 353¹ k.c.) kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu (uchwała SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięto kwestię zagadnienia wadliwości odesłania w zakresie kształtowania kursów walut do tabeli kursowych banków, które nie zawierały wskazania precyzyjnego mechanizmu ustalającego wysokość tych kursów w tychże tabelach, w efekcie czego tylko banki, mają wyłączny wpływ na kształtowanie ich wysokości. Określono też skutki prawne występowania tego rodzaju wadliwości. Nie jest dopuszczalna sytuacja, w której mechanizm ustalania przez bank kursów waluty pozostawia bankowi nieograniczoną obiektywnymi kryteriami swobodę, wręcz całkowitą dowolność decyzyjną. Takie rozwiązanie jest w sposób oczywisty sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Orzecznictwo w tym zakresie jest jednolite (zob. wyroki: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 27 lutego 2017 r., II CSK 19/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Jak wskazano przykładowo w postanowieniu Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2022 r., I CSK

1669/22 i postanowieniu z 29 grudnia 2022 r., I CSK 3699) w razie eliminacji klauzul spreadowych, zniesiony zostaje nie tylko mechanizm indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - zanika ryzyko kursowe, przez co dochodzi do zmiany charakteru głównego przedmiotu umowy i jej upadku. Skoro dotyczy to głównych świadczeń stron i w braku możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień przepisami dyspozytywnymi zachodzi podstawa do stwierdzenia nieważności umowy w całości.

Ocena skutków wystąpienia klauzul abuzywnych odbywa się każdorazowo w odniesieniu do konkretnej umowy, stanu faktycznego indywidualnej sprawy.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z 19 października 2022 r. I CSK 4730/22 wskazano, że sąd krajowy winien, w ramach krajowych norm proceduralnych i w świetle zasady słuszności w postępowaniu cywilnym, wskazać stronom w sposób obiektywny i wyczerpujący, konsekwencje prawne, jakie może pociągnąć za sobą usunięcie z umowy nieuczciwego warunku (zob. też wyrok TSUE z 10 czerwca 2021 r., C-776/19 pkt. 78). Należy także rozstrzygnąć w sprawie jakie stanowisko reprezentują konsumenci w przypadku, jeżeli Sąd dojdzie do wniosku, że analizowana klauzula ma charakter abuzywny, określając główne świadczenia stron (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22 i powołane tam orzecznictwo). Sąd Najwyższy uznaje, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21). Kwestia obowiązku informacyjnego była więc analizowana w orzecznictwie.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 15 czerwca 2023 r., C-520/21, przesądził, że instytucja kredytowa (bank) nie może żądać od konsumenta wynagrodzenia za korzystanie z kapitału tego banku w wypadku stwierdzenia nieważności umowy. Skoro takie roszczenie w świetle dyrektywy nie może zostać uwzględnione wobec konsumenta, to pouczenie o nim, jak i też brak pouczenia przez sąd, nie ma wpływu na ocenę realizacji obowiązku informacyjnego

sądu, jak i nie daje podstaw do kwestionowania sposobu realizacji tego obowiązku informacyjnego sądu przez bank.

Przedstawione zagadnienia prawne zostały więc już rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800), orzeczono jak w postanowieniu.

(A.G.)

[ms]